

Protocol anti maltractaments entre iguals

Curs 2015-16

ÍNDEX

0.INTRODUCCIÓ	3
1.PREVENCIÓ	4
2.DETECCIÓ	6
2.1.Indicadors per a la detecció	6
2.2.Circuit de detenció dins l'escola	8
2.3.Altres circuits	8
3.ACTUACIÓ	9
3.1.Intervenció amb la víctima	9
3.2.Intervenció amb l'agressor	9
3.3.Intervenció amb els espectadors.....	10
3.4.Intervenció amb el grup de classe.....	10
3.5.Intervenció amb les famílies.....	10
4.PREVENCIÓ DE NOVES AGRESSIONS	12
5. SEGUIMENT	13

0.INTRODUCCIÓ

Per tal de complementar el Projecte de Convivència (2014), el Pla d'Acció Tutorial (2013), el Pla de Prevenció, detecció i control d'absentisme escolar (2013), el Pla d'Acollida de les Famílies (2011), el Pla d'Acollida de l'Alumnat (2011) i el Reglament de Règim Intern (2010) elaborem aquest document amb la voluntat de prevenir, detectar i actuar davant de casos de maltractament escolar entre iguals.

El maltractament entre iguals per abús de poder és un problema que darrerament ha despertat preocupació en tots els àmbits, especialment en l'educatiu. Tot i que en el nostre centre no n'hem detectat cap cas greu sospitem que està present en major o menor grau en tots els centres.

Sabem que és un fenomen de grup i que l'èxit de la intervenció és directament proporcional a la definició concreta de cada situació.

Com educadors creiem que tenim l'obligació professional d'abordar el problema.

Entenem que hi ha maltractament entre iguals quan un alumne pateix de manera repetida i durant un temps prolongat, accions com insults, rebuig social, intimidació psicològica i/o agressivitat física per part d'algun o alguns companys o companyes amb la conseqüent victimització de l'agredit.

No totes les accions agressives, o fins i tot violentes, constitueixen maltractament; conductes freqüents en els centres escolars com baralles entre iguals, canvis d'amics i ruptures, conductes violentes contra el material o mobiliari escolar, indisciplina, disrupció dins i fora de l'aula... no constitueixen maltractament.

Parlem de maltracte entre iguals si es donen les següents condicions:

1. Hi ha una relació de domini–submissió en la que sempre un és l'agressor i l'altre la víctima.
2. Les agressions es produeixen durant un temps prolongat i de manera reiterada.

1. PREVENCIÓ

Un dels reptes que planteja l'educació per al segle XXI és aprendre a viure junts, realitzar projectes comuns i preparar-nos per tractar els conflictes de manera pacífica i intel·ligent. Des d'aquest enfocament tots els centres educatius hem de dur a terme actuacions adreçades a millorar la convivència; entre aquestes, prevenir el maltractament entre alumnes en les diferents etapes.

Els motius són diversos. D'una banda s'ha posat de manifest que els alumnes implicats en situacions de maltractament, tant en el paper de víctima com en el paper d'agressor, tenen més probabilitats de patir alteracions i trastorns psicosocials greus en l'adolescència i en l'edat adulta.

A més, les conductes de maltractament incideixen negativament en el clima d'aula, potencien i interactuen amb altres formes de violència escolar com la disruptivitat, la indisciplina o el vandalisme. També tenen repercussions negatives sobre el rendiment acadèmic i les relacions d'ensenyament i aprenentatge i representen una important font d'estrès per al professorat.

Per millorar la convivència i prevenir situacions de maltractament entre alumnes s'implementaran i desenvoluparan actuacions globals d'escola, que s'articularan a tres nivells:

- **Prevenió primària:** aquí incloem totes aquelles activitats genèriques encaminades a millorar la convivència en l'escola: la gestió democràtica i participativa, la implantació de la mediació com una estratègia de resolució pacífica de conflictes, l'aplicació d'una disciplina positiva coherent i consistent, la realització d'activitats incloses dins el Pla de Suport Conductual Positiu, la inclusió de l'educació socioemocional en el currículum i la utilització d'una metodologia d'ensenyament que comporti la realització de treball cooperatiu.
- **Prevenió secundària:** és a dir, utilització de programes o activitats de tutoria que tenen com objectiu sensibilitzar als alumnes vers les situacions de maltractament, detectar-les en els seus inicis i intervenir en l'inici per a evitar que es consolidin.
- **Prevenió terciària:** dirigida a posar fi a les situacions consolidades de maltractament minimitzant l'impacte que hagin pogut tenir en els alumnes implicats. Es tracta de buscar acords de convivència entre les parts des d'una perspectiva no culpabilitzadora. Es buscarà la col·laboració de l'EAP i la Policia Local, si cal.

Per a dur a terme aquesta prevenció comptem amb:

- Projecte de Convivència de Centre.
- Valors i actituds.

- Organització de centre.
- Gestió d'aula.
- Treball amb les famílies.
- Metodologies específiques.
- Treball amb l'alumnat.

2.DETECCIÓ

Som consciencients que la detecció d'aquestes situacions no és fàcil, perquè tots la silencien i perquè es produeixen en llocs i moments en els que no està present l'adult.

2.1.Indicadors per a la detecció

INDICADORS PER A LA DETECCIÓ	
Agressor	
Assetjament físic	<ul style="list-style-type: none"> · Agressions físiques freqüents i/o greus (empentes, patades, cops de puny, trabetes) · Trenca, desendreça, oculata propietats (llibres, motxilles, material escolar, roba...). · S'instal·la amb el seu grup de forma semipermanent en llocs concrets (porta dels lavabos, papereres...) amb la finalitat d'impedir el pas, arraconar... · Assetjament i persecució cap a altres.
Assetjament psicològic	<ul style="list-style-type: none"> · Ressalta constantment defectes físics o d'acció d'un company/a. · Reaccions de risa o rebuig davant intervencions d'alguns alumnes a l'aula. · Expandeix i dóna credibilitat a rumors negatius (malparlar, ús de mòbils, ...)
Assetjament verbal	<ul style="list-style-type: none"> · Amenaça verbalment de forma pública i privada. · Escriu missatges agressius o amenaçadors. · Mofes, insults, humiliacions i ridiculitzacions en públic. · Realitza gestos obscens cap a alguns companys.
Assetjament social	<ul style="list-style-type: none"> · Rebutja de forma explícita i sistemàtica a alguns companys/es per a treballar o posar-se en grups. · Impedeix activament la integració i participació social d'alguns companys/es. · Fa el buit, ignora constantment a determinades persones. · Predisposa a companys/es de classe i a adults en contra.

Víctima	
Conductes de fugida i evitació	<ul style="list-style-type: none"> · Per a arribar o sortir de l'escola espera fins que no hi hagi ningú. · Aïllament social evident en patis i a l'aula. · Desgana per a estar amb companys i relacionar-se. Prefereix estar sol.
Conductes públiques d'inseguretat	<ul style="list-style-type: none"> · Busca estar a prop d'adults a l'hora del pati. · Busca "amics" i companys de joc més petits. · Demana situar-se en llocs de l'aula allunyats de la resta.
Conductes d'angoixa i estat afectiu-emocional	<ul style="list-style-type: none"> · En algun moment plora o demostra dolor psíquic o físic. · Tristesa, humor inestable. · Irascibilitat, atacs d'ira injustificats. · Fingeix mals per a evitar algunes situacions i entorns. · Regressions (descontrol d'esfínters, quequeig, infantilització, dependència..).
Conductes problemàtiques	<ul style="list-style-type: none"> · Adopció del "rol de bufó": continues pallassades o fins i tot provocacions.
Rendiment acadèmic.	<ul style="list-style-type: none"> · Mostra dificultats d'atenció i concentració en les tasques escolars. · Descens del rendiment acadèmic.
Altres indicadors	<ul style="list-style-type: none"> · Es queda sense entrepà. · Presenta marques d'agressió física (roba trencada, marques al cos..). · Li falten coses (llibre, estoig..). · Els seus materials sovint es troben per terra, amagats o trencats.

2.2.Circuit de detenció dins l'escola

1. Tutor o mestre detecta un possible cas de maltractament.
2. Tutor informa en la major brevetat possible a l'equip de cycle les seves sospites. Conjuntament s'analitza si hi ha indicis de possible maltracte, es valora la gravetat i es prenen mesures provisionals.
3. El coordinador informa l'Equip Directiu.
4. El Director aplica el protocol d'intervenció si hi ha suficients indicis, creant una comissió de seguiment formada pel tutor, un membre de l'Equip Directiu i la mestra d'Educació Especial amb l'assessorament de l'EAP.
5. La comissió prepara un pla d'actuació adaptant les mesures proposades en el protocol d'intervenció a la situació específica del cas.
6. S'informa l'inspector.

2.3.Altres circuits

En cas que es detecti alguna situació de risc per part de la família, es posarà immediatament en coneixement del tutor que actuarà seguint els passos explicitats en l'apartat anterior, cas de considerar-ho necessari.

3. ACTUACIÓ

3.1. Intervenció amb la víctima

Bàsicament es tracta de retornar-li la confiança, no significar-la davant els altres i no exposar-la a situacions de risc.

Aquestes són les actuacions que es duran a terme:

- Tenir cautela en l'aplicació de mesures i en la realització d'algunes accions.
- Evitar el tractar públicament a l'aula la situació d'assetjament de forma que pugui sentir-se al·ludida i experimentar vergonya i humiliació.
- Protegir a la víctima durant tot el procés d'intervenció: augmentant la supervisió i vigilància del professorat durant el descans, patis, lavabos, vestuaris, entrades i sortides del centre, o creant grups de companys solidaris –formats i determinats prèviament– per acompanyar a la víctima, fonamentalment en els moments de major risc.
- Establir reunions individuals amb la víctima i amb altres companys que afavoreixin la comunicació i la lliure expressió.
- Desenvolupar programes específics d'habilitats socials: defensa dels propis punts de vista, assertivitat, defensa de drets, petició d'ajut...
- Afavorir la vinculació socio-afectiva dissenyant propostes d'activitats lúdiques i de treball en les que l'alumne pugui mostrar-se competent i gaudir amb altres.

3.2. Intervenció amb l'agressor

- Proporcionar a l'agressor també l'ajut que necessita.
- Dissenyar i realitzar entrevistes individuals en les que s'analitzi la situació i les seves conseqüències per als afectats. Ajudar-lo a prendre decisions de canvi.
- Explicitar molt clarament els comportaments que no es toleren establint els límits permesos i sancions corresponents.
- Ajudar-lo a entendre com se sent el noi agredit (empatia).
- Desenvolupar programes d'habilitats socials (assertivitat, identificació i resolució de conflictes...).
- Ajudar-lo a vincular-se amb els altres sentint-se part del grup i de l'entorn.
- Aplicar programes de modificació de conducta: conseqüències negatives, reparació i restauració del mal, pèrdua de la possibilitat de realitzar activitats (sortides, etc..).

3.3. Intervenció amb els espectadors

- Definir clarament els comportaments d'intimidació i assetjament que han de ser denunciats.
- Analitzar les conseqüències que aquests comportaments tenen per a tot el grup.
- Definir clarament quins són els rols que els espectadors juguen en aquestes situacions.
- Ensenyar la diferència entre ser solidari davant la injustícia i ser xivato.
- Desenvolupar l'empatia emocional aprenent a posar-se en el lloc dels altres.
- Ensenyar a demanar ajuda, a superar la por a ser qualificats de xivatos o convertir-se en víctima.

3.4. Intervenció amb el grup de classe

- Fer saber a l'alumnat que no s'acceptaran agressions de cap tipus.
- Elaborar projectes antiviolència: campanyes, concursos d'eslogans.
- Ensenyar a posar nom i expressar els sentiments.
- Crear i afavorir un clima de rebuig als maltractaments de tot tipus amb activitats de tutoria en els que es resolgui el problema de manera indirecta: role-playing, historietes...
- Posar en marxa activitats de tutoria ja dissenyades.
- Desenvolupar estratègies d'ajuda entre iguals
- Crear grups d'ajuda: tutors d'altres grups, ajudants de classe, ajudants de pati...
- Afavorir l'establiment de vincles positius entre els alumnes.
- Fomentar la cohesió grupal amb activitats diverses: festes, projectes, setmana cultural...
- Potenciar en l'alumnat formes sanes de solidaritat.
- Afavorir la integració de tots els alumnes i desenvolupar habilitats a través de treballs cooperatius.

3.5. Intervenció amb les famílies

- Comptar amb totes les famílies afectades i sol·licitar la seva col·laboració.
- Evitar que els pares es sentin poc recolzats i prenguin iniciatives individuals que pugin agreujar la situació.
- Mantenir reunions individuals amb cada una de les famílies dels afectats per a informar-los de la situació i les mesures preses.
- Evitar buscar culpables i tendir a obtenir compromisos.
- Ajudar a les famílies a analitzar la situació de forma proporcionada.
- Donar a les famílies un espai i oportunitats per a parlar dels seus sentiments.

- Orientar a las famílies per a fomentar el diàleg entre pares i fills.
- Oferir pautes que ajudin a afrontar de forma adequada la situació del seu fill/a.
- Mantenir una relació fluida i continuada escola-famílies amb l'objecte de coordinar la intervenció.

4.PREVENCIÓ DE NOVES AGRESSIONS

- Formar el professorat en la resolució de conflictes i en l'ensenyament d'habilitats d'interacció personal i social en col·laboració amb l'EAP.
- Formar l'alumnat en habilitats que li permetin interactuar de forma adequada: escolta activa, defensa assertiva d'opinions, peticions, rebutjos...
- Implicar als pares per què participin en les estructures i mesures de millora de la convivència.
- Demanar la col·laboració de l'EAP.
- Demanar la col·laboració de la Policia local.

5. SEGUIMENT

Per tal de corroborar la no existència de maltractaments i l'estabilitat dels alumnes i les famílies i l'efectivitat del protocol, es duran a terme les següents actuacions:

- Reunions individuals amb víctimes.
- Reunions individuals amb assetjadors.
- Reunions individuals amb espectadors.
- Reunions individuals amb les famílies dels alumnes implicats.
- Valoració i en el seu cas modificació de les mesures adoptades per part de l'Equip de Coordinació.
- Valoració i en el seu cas modificació de les mesures adoptades per part del Claustre.